

COSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMĂNALA

□

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 5.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 8 Februarie n. 1914.

NOUL GUVERN ROMÂN LA BUCUREȘTI: *Sus* (dela stânga la dreapta): dl Victor Antonescu, ministrul justiției; dl V. G. Morțun, ministrul de interne; dl I. G. Duca, ministrul cultelor și instrucțiunii publice. — *In mijloc* (dela stânga la dreapta): dl Emil Costinescu, ministrul de finanțe; dl I. C. Brătianu, președintele al consiliului și ministrul de război; dl Al. Constantinescu, ministrul agriculturii și domeniilor. — *Jos* (dela stânga la dreapta): dl Al. Radovič, ministrul industriei și comerțului; dl Emanuel Porumbaru, ministrul de interne; dl Dr. C. Angelescu, ministrul lucrărilor publice.

„NEAMUL ROMĂNESC“

revista dlui profesor Nicolae Iorga, n'a încetat să apară, după cum se răspândise vestea. Aproape toate publicațiile dela noi, și unele de dincolo, au chiar parentat „Neamul Românesc“. Dar s'a dovedit că e prematură părerea de rău, sinceră, a unora, asemenea prematur și zimbetul ușor al celorlalți. „Neamul Românesc“ nu putea să înceteze, fiindcă se pornise în slujba unor idei prea viguroase și mănuitoare, decât să dispară așa dintr'odată, ca ori-care încercare efemeră.

Anul 1906, în care Expoziția generală dela București ne-a dat atâta mândrie națională și atâta conștiință a valorii noastre ca trăinicie și demnitate, a făcut să se nască în mintea prodigioasă a dlui N. Iorga icoana lămurită a unui viitor „neam românesc“, tare prin sine însuș, glorios prin faptele sale, deci mare cu adevărat prin însușirile sale genuine, prin munca și silințele sale, întemeiate toate acestea pe țaria de caracter, pe cinste, și pe respectul de adevărul bine și de adevărul frumos.

Astfel am înțeles noi, Ardelenii, silințele dlui N. Iorga, când a început să ne grăiască la 10 Mai 1906, în coloanele revistei sale, care se împodobeau cu chipul săteanului răzimat pe sapă. L'am înțeles și, prin urmare, cea mai scumpă lectură a noastră, ani de-a rândul, a fost revista dela Văleni. Poate și pentru că ne obișnuisem cu simțul de cinste, de respect și de curățenie a moravurilor literare, care se pornise în coloanele „Sămănătorului“ sub cărma de acolo, care, pe lângă începuturile făcute de domni A. Vlăhuță și G. Coșbuc, eră tot în mâna dlui N. Iorga. Eră natural, ca,

atunci, când maestrul se retrăgea în liniștea întăritoare dela Vălenii-de-Munte, noi, lumea de cetitori, să-l urmăm și acolo. Și l'am urmat. Până în clipa, când granițele acestei țări nu s'au închis pentru glasul dsale, trimis prin această revistă.

În vremile din urmă nu mai auzeam acest glas limpede și îndrăzneț. Neputincioși față de împrejurări, ne împacam cu gândul, că-l știam pe dl Iorga tot la datoria sa. Dacă noi nu mai puteam să-i urmărim frământările roditoare, eram bucuroși, că, odată și odată, totuș trebuie să învingă sfortarea supraomenească a luptătorului însulețit de-un mare ideal: *România a Românilor, numai a Românilor, prin Români!* Vorbele de hulă ale invidiei, ori stropii de noroi, care-l atingeau pe dl Iorga, în lupta sa, din partea „upiniilor“ din Regat, nu ne scoteau din credințele noastre. Noi Ardelenii, ne avem chipul nostru de a vedea și judeca, și nu vrem să știm de foarte deasa sporovoială, ce se face cu atâta ușurătate la frații de dincolo. Avansăm și noi, dar nu în defavorul respectului de adevărata valoare și de adevărul progres.

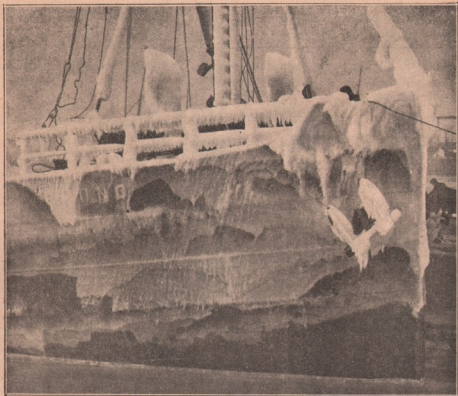
Noi am respectat străduințele dlui Nic. Iorga, și, poate, nicăiri altunde va n'a avut glasul său, un răsunset atât de adânc, decât la noi. De aceea întărim și noi, cu toată convingerea, că într'adevăr erau alte vremi în viața noastră literară și culturulă pe timpul „Sămănătorului“ și în cei dintâi ani ai „Neamului Românesc“. Atunci, publicațiile din Regat erau și pentru noi o lectură necesară, o cetire de care te pasionezi, o trăiești și te identificezi cu ea, săptămână de săptămână, zi de zi. Astăzi? Afară

de revistele, cam oficiale și cam rigide, cum sunt „Vieța românească“ și „Convorbiri literare“, nu prea intră alte reviste la noi. Nu pentru că le sunt închise granițele, ca „Neamului Românesc“, ci, fiindcă nu le simțim necesitatea... Trist, poate, dar adevărat! Ori mai trece astăzi din gură în gură numele lui Sadoveanu de pildă, sau alui Sandu-Aldea? Nu prea. Răspund „Minerva“, institutul de editură dela București, care e raportul vânzărilor sale astăzi în Ardeal față de trecut? Ar fi interesant. În România, de-o vreme încoace, ies la suprafață scriitorii, de cari publicul mare ardelenesc nici nu ia notă. Pomeneste-i cuiva de Galaction, de Argezi, de Mircea Demetriade, sau de alții mai noi, și nu va ști cu graba să-ți spună, care dintre cei de sus face proză și care poezie. Dacă peste tot le-a auzit de nume.

De ce aceasta? La repezeală nu putem răspunde nici noi. Ci cam așa este. Trebuie să fie însă cauze adânci, cari ar merita să fie cercetate.

Ne bucurăm deci peste măsură, că „Neamul Românesc“ n'a încetat, ci a coborât din liniștea dela Văleni, în frământarea dela București, unde sunt orizonturile mai largi și vieța mai aprinsă. Acolo-i e locul. Vorba cinstită și răspăcată trebuie spusă în mijlocul mulțimilor, s'o audă mai nemijlocit și mai des.

Forma nouă a „Neamului Românesc“, asămănătoare cu a gazetelor noastre, încă e o puternică garanță, că la București se pune temelia unui ziar deosebit de cele multe, pe cari noi nu le prea putem ceti pentru multe cauze. Pentru moravuri mai ales. Și pentru puținul simț de răspundere și de respect al unora. Nu acuzăm, Doamne ferește, ci ne spunem

Cum ajunge un vapor în portul dela *Christiana*, după o călătorie pe gerul grozav al mărilor de Miazănoapte. E tot un sloi pe catarguri, pe hoarne, pe tot trupul lui.

o impresie, care s'a înrădăcinat între noi.

— Domnule Iorga, îți așteptăm iarăș scrisul cu vechea dragoste! Și cu vechiul dor!

Mizeria Parisului.

— Scrisoare din Franța. —

„Iarnă grea, cum n'a mai fost dela 1870, an de dureroasă amintire”. Cu aceste vorbe te întâmpină fiecare Francez, cu aceste cuvinte încep articolele de ziare, cari consacra coloane întregi „frigului”. Pentru noi Românii această plângere generală pare exagerată și ne miră. Termometrul nu s'a coborât mai jos de zero decât cu șapte grade, pe când în iernile noastre avem nu arareori — 20°.

Totul e însă relativ și de aceea bieții pariseni au dreptul, să se înspăimânte de iarna anului 1914, iarnă grea pentru cei deprinși cu o climă mai dulce.

Pe Sena plutesc mici sloiuri de gheață.

Spectacol rar, pe care-l privesc

cu mirare trecătorii, oprîți pe „Pont Neuf”. Numărul „flancurilor” de pe cheiuri și de pe bulevarde, a scăzut considerabil. În frig nu se mai plimbă decât cei ce fac „sport” și acei cari n'au unde să se adăpostească. Și în această din urmă categorie sunt câteva zeci de mii.

Ei trec zgribuliți, cu capul în piept, cu mâinile băgate până în coate, în buzunarele rupte ale hainei de bumbac, aruncând priviri repezi, selbatee, în vitrinele unde strălucesc brillante de sute de mii de lei, la vitrinele unde sunt expuse cu artă paté-uri calde și struguri proaspeți, la vitrinele unde blăni și paltoane îmbracă manechine de ceară.

Când ai întâlni privirea celui înfrigurat, te tulburi, toată noaptea îi-e stricată. Nu poți să petreci, nu poți să lucrezi.

Părechile elegante ce se îndreaptă spre teatru, după un succulent prânz, gândesc de sigur: „Cu ce drept ne turbură acești oameni micile și puținele noastre momente de petrecere?” Au și aceștia dreptate, dupăcum au avut și cei cari, petrecând révellion-ul la Café d'Hor-

court, și-au văzut petrecerea stricată de un tinăr, care urcându-se pe o masă a strigat „adio vieață”, și și-a tras două focuri de revolver în tâmplă. Bogăția poate să fie trufașă și ostentatorie, sărăcia trebuie să fie modestă și ascunsă.

Și este, în adevăr, căci ce s'ar face splendidele bulevarde și străzi ale Parisului, dacă toți cei 60.000 de „lără de lucru” s'ar hotărî să se plimbe în monom de dimineața până seara?

Prin birturile și cărciumile de lucrători, indivizi slabi, bărboși, ruși, cer de pomană, dela „cei cari au de lucru”. Și lucrătorul francez e econom, când e vorbă să cheltuiască pentru altceva, decât pentru aperitiv sau joc la noroc.

La mizeria aceasta a Parisului, iau parte, din nefericire, și Români.

Nu rareori la ușa „Căminului studenților”, ești întâmpinat de vorbe românești încele și dureroase: „am rămas fără lucru, legeția nu mi-a dat nimic, n'am cu ce plecă în țară, mor de foame”. Și adevăci cei cari cerșesc astfel, sunt băieți tineri, cu fața inteligentă, voinici. Au venit la Paris, călătorind sub vagoane, sau cheltuind banii strănși cu greu în luni de zile de muncă, făcându-și cine știe ce iluzii despre capitala Franței.

I-a atras lumina și numele Parisului, și s'au scoborît într'o bună zi în Gare de l'Est, fără nici un ban, fără să cunoască zece vorbe franțuzești, fără să aibă aici pe cineva, care să-i sprjine.

În asemenea condițiuni mizeria e inevitabilă, sigură.

Mînți rădăcite, cari le putem admiră, dar cari trebuiesc odată convinse că nu există încă în Europa o țară, în care să se poată desvoltă mai ușor orice activitate, ca în țara românească. În țara românească nu moare nimeni de foame, căci în todeauna este de lucru. La Paris însă nu e așa.

E un subiect trist acesta: mizeria Parisului. Dar dupăcum uneori

fi se impune ochilor și minții o perspectivă minunată, un monument artistic, un tablou celebru; după-cum uneori ești fermecat și rupt din preocupările obicinuite ale vieții, de execuția perfectă a unei opere muzicale, sau de jocul unui mare actor, tot așa uneori realitatea, crudă și dureroasă, a mizeriei, fi se impune și nu poți trece pe lângă ea, fără să o vezi ca alădată, ci ești silit să te oprești și să te gândești la această plagă vecinică poate și grozavă a omenirii.

Dupăce ziua ai cetii „Capete plectate”, noul roman al scriitorilor Cyril & Berger, descrierea vieții celor...Ilămânzi și goi, fără de adăpost, ai Parisului, cari cerșesc o zi întreagă, ca să capete „quatre sous”, prețul unei supe calde și a unui loc de dormit într'o pivniță, dupăce sara, când te întorceai dela teatru, ai zărit forme negre, grămădite la înfrăierea unui gang, amorțite de frig și de foame, scotocind prin cutiile de gunoi, și când în clipa, când te-ai așezat la masa de scris, un bărbat aproape gol cântă în stradă cu glas răgușit, dar totuși dulce, repeșind mereu referenul dintr'un cântec popular:

Dacă ar fi ajutați cât de cât
Adevărații săraci
N'ar mai fi nici crime nici
[sinucideri] noaptea
Sub podurile Parisului...

— despre ce altceva poți să gândești și să scrii decât despre: „mizeria Parisului”.
E. E.

□ □ □

CĂTĂ DATORIE PUBLICĂ AU STATELE?

O publicație americană face de curând statistica asupra datoriei publice a Statelor. Cifra totală, la care ajunge „Bureau of Foreign and Domestic Commerce” asupra întrebării de mai sus, e colosală. Nu mai puțin decât 210 miliarde franci face această sumă! Cu 20 de procente mai mult decât înaintea cu zece ani și cu 50 la sută „mai” mult decât în ultimii 40 de ani!

Cea mai mare datorie publică

o are Franța, cu 31,420 de milioane franci, apoi urmează Rusia, cu 22,765 de milioane franci. În locul al treilea Anglia, cu 17,430 mil. franci; Italia cu 13,535 milioane; Spania cu 9,075 mil.; India britanică 7,375 mil.; Iaponia 6,210 mil.; Statele-Unite ale Americii de Nord 5,140 milioane franci.

Datoria națională a imperiului german e 5,890 milioane. Nu stă departe împărțajia Austro-ungară, cu 5,255 milioane, afară de cari Austria mai are de capul ei 7,170 milioane, iar Ungaria singură 6,340 milioane franci!

E de însemnat, că nu este nici o țară dintre cele amintite, a cărei datorie națională să arate vreo scădere în cursul anilor, ci, dimpotrivă, datoriile cresc mereu!

În zece ani din urmă, va să zică din 1902 până în 1912, datoria Franței a crescut dela 29,285 de milioane franci, la 31,420 mil.; a Rusiei dela 17,070 mil., la 22,765 milioane; a Iaponiei dela 1,310 mil., la 6,210 mil.; a Italiei dela 12,805 mil., la 13,545 milioane. Și tot așa, mai departe.

Singură Anglia se poate lăuda cu mai bine față de trecut. Datoria ei arată adevăc o scădere, dela 19,425 mil. franci, câtă îi eră în 1903, la 17,430 în 1913. Iată o țară ce se scutură pe rând de povara datoriei publice. Corb alb.

În anul 1800, după o statistică mai veche, totalul datoriilor națio-

nale făcea 12,500 miliarde franci; în 1850 datoria tuturor Statelor eră 42,500 mil.; în 1900 însă 156,250 mil.; iar în 1912 datoria națională a țărilor atinge respectabila sumă de 210 miliarde.

Ce să mai zici de biet omul ăsta, dacă nu se mai poate scutura de creditor?

□ □ □

Londra sau Newyork-ul?

Din cale afară interesantă e luța ce s-a pornit între aceste două orașe universale, pentru a dovedi, care are mai mulți locuitori? Pîn' acum în lumea întreagă renumele de cel mai populat oraș, îl avea Londra, a cărua populație, cu orașele învecinate ce se țin de jurisdicția și administrația sa, se considera de 7 milioane și jumătate. Iacă însă, că vine o revistă americană și aduce date, cumcă Londra pe nedrept se ține și acum de cel mai mare oraș din lume, căci pe cind locuitorii ei abia sunt 4 milioane și jumătate, fără orașele anexate, ai Newyorkului se urcă la 5 milioane și jumătate, iar socotind și la Newyork unele comune vecine, ca aparținătoare lui, numărul locuitorilor se aproprie de 8 milioane. Prin urmare Englezii nu se mai pot fâli, că cel mai mare oraș din lume ar fi al lor, căci, după dreptate, e Newyorkul. Și-apoi mai este un lucru. Locuitorii Londrei cresc foarte încet, ba scad chiar de-o vreme încoace, pe cind ai Newyorkului sporesc pe zi ce merge. Deci cel mai mare oraș din lume e azi acesta, cu aproape 8 milioane locuitori, — spune Americanul.

□ □ □

Vederea orașului Turtucaia, încorporat României cu Cadrilaterul, — oraș cu mare majoritate de Români.

Perechea împărătească germană, în mijlocul familiei, în fața noului palat din Potsdam: Sus, împăratul Wilhelm și împărăteasa Augusta Victoria. Șirul de sus, dela stânga spre dreapta: Prințul Rudolf cumnat cu împăratul; Prințul Waldemar, fiul Prințului Henric, ce vine după el în rând și care e frate cu împăratul; apoi Prințul Fridric, cumnat; Prințesa Bernhart moștenitoare de Sachsen Weimar; Prințul Adalbert de Prusia; Prințesa de Hessen, sora împăratului; Prințesa de Lippe, soră a împăratului; Prințesa August Wilhelm de Prusia; Prințesa Paula de Prusia; Ducesa de Lüneburg; Prințul Ernst de Lüneburg. — Rândul de jos, dela stânga: Prințul moștenitor de Sachsen-Meiningen; Prințesa lui Henric de Prusia; Prințul Eitel fiu al împăratului; Prințesa de coroană Cecilia; apoi Prinții August Wilhelm, Oscar și Ioachim, fii ai împăratului. — Și încă nu-s aci toți.

Albi și negri.

— lack Johnson, vestitul campion, a fost dovedit de un alb. —

În Hamburg s'a întâmplat zilele trecute un eveniment, de tot neînsemnat de altfel, dar dintr'un anumit punct de vedere foarte important. Marele maestru al boxului, ori mai bine zis, colosul Johnson, a fost dovedit în o măsurare de trântă, de câtră neamțul Fred Markussen, căruia i-a reușit să împreune cu huma ererii uriași ai negrului american. Eră de față un public imens, care asistă parcă la lupta groznică dintre două rase. Și nebiruitul lack Johnson, a trebuit să-și plătească și el tributul unei trânteli, care ne putem închipui, că a trebuit să fie strașnică.

Când a văzut mulțimea izbândă strălucită a lui Markussen, albul,

a erupt în aplause frenetice. Mulți din public se apropiau de negrul care găfăia și îi aruncau vorbe triumfătoare:

— Ei, înșfârșit o luași, negrule? Așa-ți trebuie, uriașule. Credeai că n'o să-ți dai de om? Mai rămâi la noi?

Și, spun gazetele, că s'a făcut chiar învâlmășeală grozavă. S'a repezit publicul să cutopească total pe bietul invins. Încât a fost necesitate să întrevină poliția.

În cursul nopții mii de telegrame au trecut oceanul spre America, conținând toate marea eveniment: Johnson invins!

Am văzut și noi, într'un teatru de varietăți al Budapeștei, pe Johnson în persoană. Cu adevărat un uriaș de bronz. Pieptul și brațele lui îți făceau impresia unei platoșe

și a unor lăstare de oțel, însă de o elasticitate miraculoasă. Se cutopea locul pe unde pășea. Avea un cap mic, rotund. Zimbea veșnic, arătându-și dinții de fildeș. Firește, în Budapesta n'a putut să-și găsească adversar, ci făcea numai trenaje. Ori jucă... tango, cu bogeasa dsale, o ovreică lungă și subțire.

Înșfârșit, Johnson a fost bătut. Dar nu pentru faptul însine înregistrăm cazul. Ci, fiindcă dovedirea lui Johnson, a făcut să se exalteze de bucurie o întreagă lume de albi. Cu deosebire în America, această veste va da naștere la adevărate triumfuri.

— Totuș a fost dovedit negrul dracului! Bravo neamțule Markssen, ai salvat cinstea albilor.

Antagonismul ce există între albi și negri, noi Europeanii abia

ni-l putem inchipul. Când Jeffries, un alb, adversarul lui Iohnson, a fost biruit de acest din urmă, aproape s'a revoluționat întreagă America. O rușine mai mare se credeă că n'a putut să ajungă pe albi, decât înfrângerea lui Jeffries.

În orașele americane, negrii au cartiere separate. Și chiar trenurile au vagoane anume numai pentru negri. Un piele-neagră, dacă ar cuteză să intre cu albi, s'ar alege huiduit și scuipat. Ori ar fi chiar maltratată. Poate că nu s'a șters încă de tot din suflete conștiința de stăpâni și sclavi, din deceniile nu tocmai depărtate ale trecutului. Ori alte cauze mai adânci trebuie să aibă dușmănia groaznică dintre albi și negri.

Iohnson, după dovedirea lui Jeffries, a fost silit să părăsească America, căci altfel nu-i era în siguranță nici vieța. Putea s'o piardă și pe aceasta, cum și-a pierdut averea.

În Europa nu i-a mers cu mult mai bine. Englezii l-au luat la huiduiele strășnice, ori l-au omorât cu răceala, încât bietul Iohnson era să moară de foame cu boxul lui. Sosit în Franța, îi așteptă aceeași soartă. În Paris n'a putut să facă furoare cu muschii lui, ci a plecat cu o desiluzie mai mult. Toate acestea, fiindcă s'a fost încumătat să bată pe un alb!

Însfârșit s'a cercat norocul în Germania. Dar nemții dracului l-au făcut una cu pământul. La măsurare au fost de față peste cinci mii de oameni, cu toate că prețul cel mai mic de intrare era 25 mărci de persoană!

Lui lack Iohnson să pare că numai dela data acestei trânteli va începe să-i răsără soarele norocului. Nu-l vor mai urî albi. Nici să se bată nu va mai trebui. Ci să meargă simplu din târg în târg, spunând albilor:

— Iată, eu sunt uriașul Iohnson, pe care m'a trântit un neam!

S-u.

Menelik II. Împăratul (Negus-ul) Abesinieii, mort în 22 Dec. anul trecut.

Cum poți cunoaște caracterul bărbatului, observându-l în decursul — mesei !.

— Stat fetelor... —

Dacă voim să cunoaștem caracterul unui bărbat pe care avem intenția să-l luăm de soț, nu avem decât să-l observăm în timpul mesei. Acesta e sfatul ce îl dă mai nou o revistă franceză.

Mâncatul e pentru bărbat acțiunea cea mai indiscretă și mai nefățărâtă. La mâncare poți cunoaște pe un bărbat ce e și cine e. Fetele ce voiesc să-și lege viața de alesul inimii lor, să nu neglige a-și observa odată și la masă ființa dragă, și vor fi în curat cu caracterul logodnicului. — Dacă descoperirea nu le face fiori pentru viitor, își vor primi bărbatul închizând ochii la alte defecte eventual descoperite, simțind în ele energia de a combate și a netezi ce va fi defectuos în soțul lor. Dar vai câte se înșală în socoteala asta a lor.

Dacă bărbatul pe care îl obser-

văm, umblă în decursul mesei somotos și grăbit cu furculița și cu cuțitul, împărțindu-și mâncarea ce și-a scos-o pe farfurie, în două trei bucăți mari, pe cari le inghite cu lăcomie și aproape nemestecate, să ne ferim de el. Se înșală cine numără atari persoane între gurmanzi. Ei sunt niște oameni cu totul lipsiți de însușirile bune. Un astfel de bărbat e în viață *dur* din cale-afară, nepăsător, nu va respecta curățenia vieții casnice, nici nu-i va înțelege nicicând farmecul.

Dacă bărbatul ce ne interesează, se va scula dela masă asudat și roșit de prea deasa gustare a vinurilor diferite, pe cari nu întârzie să le tot laude, gustând din greu, iar după masă își scobește dinții în mod băttător la ochi, ba își va permite chiar deschierea câtorva nasturi dele vestă, să știți că acestui om îi lipsește cu desăvârșire creșterea, își va privi nevasta numai ca pe-o bucătăreasă, ce are datorința să-i fiarbă bine!

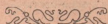

Unul ce arată plăcere prea mare pentru mâncările dulci, e cu siguranță nervos și capricios; preferă însă o friptură sau o brânză, asta ne arată pe omul sănătos, plin de viață și mai flegmatic.

Cei ce mănâncă pâine multă, sunt iubitori ai naturii, cu fire visătoare, și nu pot înlocui adevărul cu minciuna nicodată.

Dacă bărbatul va mânca ce i se servește, fără să-i dea mâncării multă atenție ori să-și arate preferința pentru careva din ples, și după masă uită întreg meșful, așa că nu-și mai aduce el aminte de ce a mâncat înainte cu o oră, — e iar un năcăz pentru unele mirese. El nu va da multă atenție...pălăriilor vestitii, nici îmbrăcămintea nouă nu-i va lăuda-o... Și câte sunt, Doamne, pe cari le supără, că bărbații caută la nevestele lor nu toalete cu croi perfect — ci o inimă bună și curată...

Iubite cetitoare, preferiți bărbații cari nu prețuiesc prea mult mâncarea, aceia vor prețui cu atât mai mult o nevastă iubitoare, ce știe să-i răsplătească iubirea cu toată curățenia inimii ei.

RÂNDURI MĂRUNTE

Biblioteca populară a Asociațiunii.

Primim spre publicare următoarele :

Comunicatul oficios, ce-l dă conducerea Asociațiunii despre starea bibliotecii sale populare, ar trebui să ne trezească pentru câteva clipe din indiferența, ce se pare că ne-a cuprins pentru mișcările culturale. Ar trebui să ne trezească, fiindcă șirele acestea concise și seci, aproape ne strigă mai aspru, decât sirena gazetelor maghiare despre pactul ce se va încheia, și ne chiamă la o luptă mai înalțătoare, decât e farmecul păcii, ce ni se pune în perspectivă.

Cât de dureros și cât de trist sună cuvintele din comunicatul acesta în următoarele frânturi de propoziții: „In 1913 numărul membrilor a scăzut cu 4000... „Dintre cele vreo 3000 de comune locuite de Români „abiă putem număra vreo 600—700, în cari avem înscrși membri ajutători

la Asociațiune"... „Din cele 8 mii de liste trimise pentru înscrierea de membri, abiă dacă ni s'au înapoiat vreo 50..."

Trei frânturi de propoziții numai, și fiecare cuvânt cade greu ca plumbul și isbește par'că în obraz, ca să crepe — de rușine. Aici nu mai merge așa, ca să aruncăm vina asupra poporului, ca în politică, căci aci suntem numai și numai noi, intelectuali, cei vinovați. În mâinile noastre e depusă întreagă propaganda pentru răspândirea bibliotecii populare a Asociațiunii și dacă această bibliotecă, în loc să se răspândească an de an cu 4000 de exemplare mai mult, ea — scade cu atâta, numai pe noi trebuie să ne mustră conștiința și numai nouă, cărțurilor, trebuie să ne fie rușine, căci nu depunem întru răspândirea culturii și a cărții românești nici atâta osteneală, câtă ne reclamă cetitul ziarelor streine cu batjocuri la adresa noastră și pline de interviuuri prinse din vânt...

Zău, ce folos vom avea din ajutorul ce se pune eventual în vedere pentru Asociațiune pe urma „pactului“, dacă nenorocita aceasta de instituțiune culturală, nu va avea însă popor, căruia să-i dea carte românească ?!

Serată românească în Budapesta. Membrii Societății academice „Petru Maior“ din Budapesta fac pregătiri întinse pentru o serată cu dans, pe care o vor aranja Sâmbătă în 28 Februarie n. 1914. Tinerii noștri universitari țin, ca în toți anii din urmă, să-și vrăjească o seară frumoasă, românească, în inima marelui oraș,

unde petrec pentru învățătura mai înaltă. Și le va succede desigur, ca întotdeauna.

Vor avea puncte de cor și orchestra, precum și soli de cântece clasice și naționale. Iși va da concursul și dsoara *Delia Popu* din Budapesta. Se arată mult interes față de proiectata serată.

Nu ne îndoim, că va alergă public românesc și din provincia la petrecerea aranjată de tinerii noștri universitari.

Nu fie cu supărare. În numărul său dela 4 Febr. ziarul „Românul“ reproduce între noutăți o știre interesantă, despre „*Relicviile scumpe ale neamului*“, arătând cetitorilor săi că o dată după „*Apărarea Națională*“ din Craiova.

Dar acea notiță a apărut întâi în No 2 al „*Cosinzeana*“, care a adus în fruntea sa și chipul Capului lui Mihai, dând acest chip după „*Gazeta Ilustrată*“ dela București, însă cu explicația întocmită de noi aici. Această explicație se vede că a plăcut ziarului din Craiova încât a reproduș'o, și „*Românul*“ vine și o dată și el după ziarul craiovean. La noi n'a văzut'o

Nu e lucru mare și nu facem din el cap de discuție, doar că ar fi de dorit mai multă atenție în redacția confratelui dela Arad, în care de-o vreme se strecoară prea multe greșeli de orientare ziaristică, de cari am dorit să vedem ferit organul partidului nostru național.

Lidsch Ieassu, nepot al lui Menelik, noul împărat al Abesinieii, călare, înscjurat de „curtea“ sa.

„Almanah“ ori altceva?

La notița publicată în numărul 3 sub titlul aceasta, primim dela dnii: *Stefan St. Oprean*, preot în Cenadul sărbesc și *Petru Fleșeriu*, preot în Sănmiclașul-mare, cari pe vremea apariției fuseseră redactori interni ai ziarului „Românul“, o scrisoare, din cari reținem următoarele:

„Suntem jigniți de felul cum ai generalizat afacerea, făcând vinovată întreaga redacție pentru — să-i zicem — iperzelul aceluia dintre membri ei interni, care aveã încredințată îngrijirea părții literare.

Pentru lămurire constatăm, că informația cu pricină a dat-o redactorul literar de pe atunci, *Al. St. Vernescu*, de tristă memorie.

Ce privește recenziile din chestiune, de sigur nu ne-am identificat atunci, dar nu ne identificăm nici azi cu expresiunile malițioase ce le cuprindea.

Așteptăm prin urmare să revini și să ne dai reparația cuvenită, nouă, cari dupăce din tineretă am servit neamul cu modestie, consumându-ne sănătatea chiar, prin redacții, azi suntem neschimbat aceiași devotați muncitori fără nume, cu fapta și cu cuvântul, în via Domnului, care o primisem spre îngrijire“.

— Dăm cu drag reparația „cuvântă“ domnilor cari, „din tineretă și-au consumat sănătatea prin redacții“, dar am vrea să știm un lucru: De ce dânsii, dacă nu s'au identificat nici atunci cu recenziunea nenorocită a aceluia *Al. St. Vernescu* „de tristă memorie“, nu ni-veru dat nouă reparația cuvenită?

S. Bornemisa.

Gemeni concreșcuți. Intre cu-dătenile firei, nu cele mai puțin interesante sunt gemenii concreșcuți, de cari se aude vorbindu-se din când în când în gazete. Mai nou se vorbește mult de astfel de doi gemeni, cari se găseseră în Paris și asupra cărora se va face în zilele acestea o operație, pentruca să-i despărtească deolaltă. Operațiile acestea sunt dintre cele mai primejdioase și numai rar de tot reușește medicul ca să le execute favorabil. De aceea se arată mult interes în fața acestei operații, ce se va executa peste câteva zile în Paris și din prilegiul aceasta, ziarele relevează mai multe amănunte despre gemenii concreșcuți, ce s'au născut din vreme în vreme și după părerile învățaților asupra lor. Așa se spune, că în veacul al 18-lea învățații erau de părere, că gemenii concreșcuți ar trebui omorâți, în interesul „moralei publice“ și lucrul acesta îl accentuiau între alții

Plăcerile iernii: Vântul în munți. Munții Sibigelului de lângă Orăștie, sunt cucerăți de mulți vânători pasionați orașteni, cari găsesc acolo, felurite sălbătăciuni pe care le o plăcere a le culcă cu gloată pe pământ. Cerbi însă, nu s'au mai pușcat în acești munți de zeci de ani. *Di Dr. Sever de Orbonaș*, unul dintre vânătorii îndrăzneți de aici, a avut norocul a pușcă de curând un cerb frumos. — Arătăm aci rarul vânat și pe vânător.

chiar și renumitul Riolau. După datele păstrate, în 1682 s'au născut în Olanda niște gemeni, cari erau concreșcuți la frunte și aceștia au trăit 10 ani. Atunci murind unul dintre băieți, medicii au voit să despărtească de mort pe cel rămas în viață. Operația însă n'a reușit și băiatul rămas în viață a sîngerat în cursul ei. Gemenii Rita și Cristina au murit deodată de apărere de plămâni, deși numai Rita fusese bolnavă. Cei mai renumiți dintre gemenii concreșcuți sunt gemenii din Siam, Eng și Ceng, cari au trăit 63 de ani. Aceștia s'au căsătorit chiar, luând de nevastă două surori, și din căsătoria asta s'au născut douzeci doi de copii, toți sănătoși și întregi.

În 1874 murind unul dintre ei, celalalt s'a înspăimântat grozav simțind trupul rece al fratelui său și după câteva ore și-a dat și el sufletul. Sunt renumiți în analele medicilor și gemenele concreșcute Rodica și Dodița, a căror operație făcută în 1902 de profesorul Doyen din Paris, a succes și cele două surori au fost liberate de lanțul care

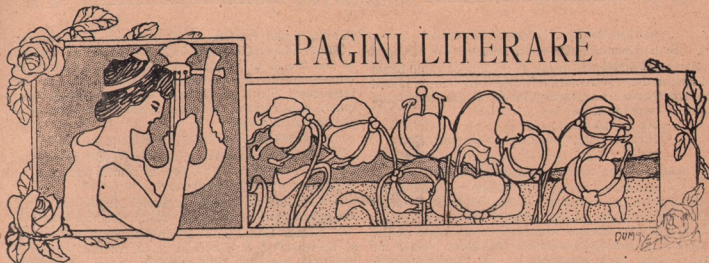
le legă. — În timpul din urmă s'a vorbit mult de gemenele concreșcute Rosa și Iosefa, dintre cari unaia i s'a născut un băiat, în vremele ceealaltă eră fecioară.

Măestrul tâmplar, care a lucrat așa de frumos în stil curat românesc lucrul de lemn în *Casa Națională din Selște*, a cărei chip l'am dat în numărul trecut al „Cosinzenei“, nu se numește Borgia, cum s'a scris, ci *George Ghenie*, unul din cei mai distinși măestri tâmplari ce avem. Nouă chipul ni s'a trimis de un cetitor din *Sibiu*, care se vede că n'a fost acurat informat asupra numelui măestrului.

Rugăm pe toți colaboratorii revistei noastre, ca manuscrisele, pe cari doresc să le publice în „Cosinzeana“, să binevoiască a le trimite pe adresa redactorului nostru prin: **DI SEBASTIAN BORNEMISA, în BUDAPEST, VIII. Kőfaragó u. 5. I. 7.**

PAGINI LITERARE

Noembrie.

Plânge vântul toamnei pe câmpii deșarte,
Stol de corbi de-asupra se rotește 'n zbor,
Ochii mei, pribegii, cată 'n zări departe,
Măsurând pustiul, care ne desparte
De izvorul dulce al luminei lor.

Cum ar vrea să simtă, peste ei cum vine
Caldă mângăierea albei tale mâni,
Și să simtă 'ntrânsii răsărind prin tine
Soarele 'mplinirii visului de bine
Moștenit în suflul dela cei bătrâni.

Cum ar ști s'asculte caldă ta chemare
Și te-ar înțelege și te-ar alina,
Ori-și-ce clipire ar fi o 'nchinare,
Ori-și-ce privire binecuvântare,
Care se înalță înaintea ta.

Ai vedea, că 'ntrânsii fiecare rază
Este îndurării tale un prinos,
Te-ar urnă ca 'n taină ingerii de pază,
I-ai simți aproape dornici cum veghiază,
Ca să-ți străjuiască visul tău fumos.

Vai, dar câtă cale astăzi ne desparte
De izvorul dulce al luminei lor.
Și pe când ei, umezi, cată 'n zări departe,
Plânge vântul toamnei pe câmpii deșarte,
Stol de corbi de-asupra se rotește 'n zbor...

I. U. SORICU

GHIȚĂ PROSTU

I. DRAGOSLAV

Toți îi ziceau „Ghiță Prostu” și tot târgul îl cunoștea, că, precum spusei și în alte povești, târgul meu e așa de mare, că abia ai intrat pe o barieră și ai și ieșit din el. Dacă moare o babă într'o mahala, știe toată lumea. Nu vorbesc că n'ai chip să te urnești, că îți știe și măselele din gură; iar Ghiță era cunoscut până și de copii. Toată săptămâna lucră la jidovii din târg: căra apă, tăia lemne, iar Dumineca și sârbătorile își umplea sinul cu covrigi și venea pe la noi prin mahala.

Copiii acum știau și îl așteptau, mai dihai ca pe tata lor, că dela alții aveau, nu aveau, un dar, dar dela Ghiță se săturau de covrigi. Îl cunoșteau de departe după mersu-i legănat, după pălăria ca un bustur pe cap și după dordora sinului. Și era destul ca unu să-l zărească și să și bată din palme strigând de bucurie: „Vine Ghiță! Vine Ghiță!”, ca deodată toate casele de pe ulița Boian și Pietrari să se golească de copii și să-i iasă înaintea ca la un împărat și să-l primească mic cu mare întinzând mâinile spre el și strigând: „Ghiță! Ghiță! Mie! Mie!”

Și Ghiță urcă dealul fericit, cu pieptul plin de ceva tainic, de o alinare, de ceva duios, ce nu-și putea lămuri, de o izbândă împotriva copiilor de jidovi, cari îl făcuseră să vie pe mahalaua creștinească, unde găsi copiii mai buni, mițoși și gata de a se jertfi pentru dânsul.

Parcă îl văd: nalt, supt la față, cu obrazul scrijelit de încrețituri, de par'că ar fi fost o bucată de lut chinuit de un sculptor prost, cu puțintică mustață neagră, de par'că ar fi fost sub nări uns cu funingine, cu ochii speriați, dar plini de ceva nevinovată, și îmbrăcat cu un laibăr vechiu peste cămașa-i vecinic neagră, și desculț. Cum și de unde s'a pripășit prin mahalaua noastră, e o întreagă întâmplare sfâșietoare.

Eră într'o Duminecă pe la Sân-Petru, pe vremea când cireșul nostru din fundul grădinii eră în plină roadă coaptă; afară eră senin și cald, iar paserile își făceau de urt prin pomii de prin întinsele grădini din jurul casei noastre. Și așa cum înainte de amiază, numai ce ne pomienim cu un lungan desculț, cu chipul cum am spus, și cu sinul dordora, uitându-se speriat pe la case.

O nepoțică bălană, ca de vre-o trei ani, a mătușei Ruxanda, vecină noastră, care ședea în cerdacul casei ei și mănca o bucată de pâne cu unt, se duse la el și îl întrebă:

- Ce ai în sin?
- Ce, o întrebă Ghiță, vei să-ți dau un covrig?
- Vau, a răspuns fetița,
- Da nu mă bat? o întrebă el iară.
- Nu, a grăit fetița, că mama m'a învățat să nu bat oamenii mari.
- Na, a făcut Ghiță, scoțându-i un covrig rumen și întinzându-i-l, după care urmă șgulindu-se de frică:
- Da să nu mă bat.

Iar fetița, ca și cum n'ar fi auzit, dă să fugă în casă, când alți copii: eu, frații mei mai mărișori și alți băieți și fete din vecini, văzând covrigul pe mâna ei, am și făcut roată în juru-i și toți cu întrebările:

— Ce ți-a dat? — Covrig?

Și hai la mut: „Dă-ne și nouă”.

Da el stătea cu mâine la piept și cu capul băgat în umăr drept și tremură înfricoșat privind-ne răfăcut ca în așteptarea unei mari primejdii și grăi tremurând când îi cerură să ne dea și nouă:

— Să nu mă batet.

— Noi nu batem oamenii, au răspuns câțiva.

— *Atunți, atunți*, grăi el, băgând încet mâna în sin și uitându-se cu frică în gol, să vă dau.

Și scoase un covrig și îl întinse cu mâna sgarăcită, neștiind cui să-l deie mai întâi: „Na!” Iar unul, mut Gahîției, din fundul grădinei lui moș Toader Greci, bărbatul mătușei Ruxandei, un alt lungan peltic, care învăța ciubotăria la bădița Alexandru, băiatul lui moș Toader, să și amestecă ca din pământ printre copiii și îl înhăță covrigul. Copiii la el: „Dă-mi-l mie, că mie mi l-a dat.” Dar băiatul fugise. Copiii iar la Ghiță rugător: „Dă-ne și nouă!”

— Să vă dau, să vă dau, zise Ghiță, întorcând capul la dreapta și cu frică, ca și cum s'ar fi ferit, să nu-l lovească, și repede băgând mâna în sin, mai întinse un covrig.

Dar tocmai atunci sosi jimbatul de Vasile a Bucătarului, alt *svăre* 'n lună, și mai lung, și haț și el de covrigul, zicându-ne după ce se mai depărtă: „Să vă daie și vouă”.

— Dă-ne și nouă, se milogiră iarăși copilașii.

Acum, parcă Ghiță prinse la inimă că, de data asta nu mai băgă capul între umere, decât că tot cu un ghimpe de frică în ochiul drept grăi: „Să vă dau la *tăt atunți*.” Și scoase un covrig și mi-l întinse: „Na tie!” După asta mai scofînd unul, îl dădu altora: „Na tie!” Și iar altul altuia: „Na tie!” Și tot așa: „Na tie. Na tie” până mai și-a golit sinul, după care urmă iar sguindu-se și ducând mâna strânsă la piept tremurând și neîncrezător: „Să nu mă batet”.

— Da, mata, de unde ești? îl întrebă o fetiică cu părul ca borangicul și albă.

— Eu, răspunse el, din *tâlg* dela *pităle*. Da să nu mă batet.

— Noi nu batem oamenii, au răspuns iar copiii mușcând cu poftă din covrigi.

— Să *săd* ti eu pe *ialbă*, a întreat după asta mai liniștit, dar totuși cu ochii măhniți și chinuți.

— Săzi! Săzi! — i-au răspuns copiii într'un glas.

Și Ghiță se așeză cu frică sub zaplaz pe iarba de pe marginea drumului. După care întrebă ca infrigurat: „Să vă dau covrigi?”

— Da, da, da! Da, da, da!, săriră unii copii bătând în palme, și sărînd în sus cu bucurie, pe când alții strigau: „Dă-ne, dă-ne! Mai dă-ne!”

Și Ghiță, de data asta începî să împartă cu amândouă mâinile: „Na! Na!” Până ce a rămas numai cu cățiva.

— Amu, grăi el, *ti mănânc* ti eu un *covig*. Că mă bat *zădani*, ti nu pot la *tăbătoale* pe la *zădani*.

— Da, de ce te bat? îl întrebă copiii.

— *Așa vol* ei.

— Ii, săriră copiii, uitându-se cu îndemn unii la alții, să-i batem și noi pe ei!

Cum am spus, așa eră: Sămbătă, mai cu samă, se țineau droaie după el: unii îl trăgeau de haină, alții îl împungeau cu ace. El se apăra: dădea în-trănsii, apoi, atăta eră, că se țineau de el graspă: îl

fluerau, țipau, svăreau, și ei într'ansul, și îl strigau: „Ghiță! Ghiță! Ghiță prostu!” La asta el se întărîta și mai rău și se răcăduia la dănsii. Deocamdată se împraștiau, dar iar veneau și la el, de părău un urs între căni. Și nu scăpă decât furișându-se în vreo curte, unde apăcua, unde dracii tot nu se dădeau și strigau pe ovreiește:

Achichi! Achichi Ghiță! Ghiță prostu!

Toate le-ar fi iertat, el, dar când auzea pe cineva: „Ghiță Prostul”, se făcea foc. El cum vorbea că maru și găngav, numai răspundea:

— *Audă mă, audă, eu post? Audă?* Da ti eu am *pățcut* portii lui *tată-tău*, *să-mi dați* mie post?

Și așa Ghiță, bătut și oprit de lume streină și, de teamă să nu-l bată și cei de român, a prins a veni, cum am spus, prin mahalaua noastră cu sinul plin de covrigi, împărțindu-i la copii. Ce aveă cu copiii, că cu oameni mari nu-i plăcea să stee de sfat. Nui vorba, că prietinia lui cu copiii îi aduse și mila părinților, că toți copiii cum auziră că îl bat jidanii, au și spus despre asta părinților și fraților mai mari. Mai ales eu, când auzii de una ca asta, crezui că are să se facă prăpădul pământului, că dela cel mai mare, dela tata, până la cel din urmă, toți au să se răsvră, tească, și sfătindu-se și cu alți părinți ai copilto, aveau să pornească cu diuumul împotriva copiilor de jidani. Dar nu, dintre toți cu milă nu se mișcară decât cei ai noștri, mai cu samă mama h da de mâncare câte o rufă, tata câte o haină, mama îi luă rufa neagră și i-o spală. Așa, că de câteori veneă Dumineca ori sârbătorile pe ulița noastră, găsea, pe lângă mâncare, și o rufă spalată. Apoi noi, copiii, odată ce știam că vine cu covrigi, îi și făceam roată în jur:

— *Mie! Mie!* Dă-mi mie! *Mie, mie Ghiță!*

— *Tați* mă *tați*, că tănțeți mulți. Și acum când nu mai aveă frică de noi, cu amândouă mâinile împărțea covrigi calzi și rumeni: „Na tie! Na tie!” Până rămânea ca de obicei cu cățiva.

— Amu, urmă el, *tăt zos!*

Și cum ulița noastră pe atunci nu eră macar șoseluită, iarba eră pe marginea drumului ca pe câmp, verde și moale. Și se așeză jos, pe covorul de troskot; iar copiii roată în jurul lui cu mâine până la cot pline de covrigi, și ronțăind unul câte unul, se uitau ticniți și cu dușoșie în ochii lui Ghiță, care și îl ronțăia odată cu copiii.

Se zice, că el chiar muncea dela o vreme numai pentru covrigi. Dacă căra cuiva câteva cefe cu apă, ori tăia un lemn și căpăta un gologan doi, mănca ce mănca din ei, iar cu *ceialți* Dumineca, ori sârbătoarea cumpără covrigi pentru copii. Tata lor să fi fost și nu-i îngrieă cu covrigi așa de bine. Apoi câte-odată oftă, se uită cu dragoste la noi și ne zicea: „Măi, măi, tale mi sânteiți dăgi!” Iar într'o zi, ce mai gândi el după asta, că așa molfăind la covrigi, deodată începî:

Fundă, velde, ialbă male.

Vala tece, iana vine.

O-i petece nu-i cu tine

Ol, ti ială of!

ceea ce ar fi:

Frunză verde iarba mare,

Vara trece, iarba vine,

Si-a petrece nu-i cu cine

Ol, și iară of!

— De ce oftezi Ghiță?, îl întrebă un băiețel cu părul alb și cu fața pistruie.

— Dacă, is *tângul*, *ti* mă bat *zădanii*.

— Tot te bat, *săriră* mirate mai multe *giasuri* de copii.

— Da, eu nu li fac *nicic*, da dacă ei mă bat.

La asta copiii parcă tresăriră, parcă li se aruncase o umbră pe față și până și cel de doi ani, parcă înțelegea durerea lui Ghiță și îl priviră cu milă, iar mie parcă mi se puse un junghiu de ciudă, de mânie și de răzbanare pe jidovi, pe când altul tot slăbuț sări:

— Să-i batem de *amu* și noi pe dânsii.

— Lașă, că oi prinde eu, un *zădan*, îi taie vorba altul de vreo trei ani, cu obrazii rumeni și cu ochii negri și plini de scânteiere mănoasă.

Și în adevăr, copiii au mocnit să răzbune pe Ghiță, și tot poate, cine ști, dacă nu ar fi făcut-o, dacă o întâmplare nu ar fi dus jignirea copiilor la margine.

Ziua de Sf. Ilie, e zi de iarmorare, când târgul vitelor dela noi, se umple de panoramă, scândrioabe și comedii și de tot felul de mărfuri și dobitoace spre vânzare. — Iată că Ghiță se arată cu un cot julit și cu o falcă zgăriată și spuse, că se dusese și dânsul să se uite pe la comedii și „Vasilache” dela panoramă, și că dracii de prunci de jidan, iar s'au legat de dânsul, ba de data asta și mai mulți, și l-au bătut. La asta se făcu o zarvă între noi copiii, și amenințările curseră cu toftanul, și se sfătuiră că acum — să nu ierte. Și tocmai că a doua zi eră sămbătă, zi, în care cărduri de copii de ovrei trec pe ulițele mărginașe ale târgului spre satele Buciumeni, la mere, pere și nucii. Dar cum se făcea, că ei nu prea treceau de obicei pe ulița noastră. Dar se vede că așa a vrut Dumnezeuul copiilor, ca tocmai Sâmbăta ceea să treacă chiar pe ulița noastră. Copiii, cari de mult clociseră mânia în sufletul lor, de data asta, îmboldiiți și de cele spuse de Ghiță, cum îi zăriră, cu mic cu mare la dânsii: „Zădane! Zădane!” Unii cu pietre, alții deslegară câinii, coteii și după dânsii. Jădănașii la fugă strigând și tipând: „Ghevalt! Ghevalt!” Și eră o armă, și eră un tipăt, un horhot. Iar după ce se depărțară, la dânsii cu gura și cu amenințările: „Mai bateți voi pe Ghiță?, strigau unii. — Să nu mai bateți pe Ghiță!, răcneau alți. Iar unul mic cât o gălușcă, abia gângăvind grăi: „Ă-ă! Bați Ghiță? — Bătaie! Și amenință și el cu mănua grăsulie.

Și așa l-am văzut vreo doi ani pe Ghiță prin mahalaua noastră cu sinul plin de covrigi, și se învățaseră copiii cu el mai dihai decât cu un neam. Iarna însă, îi duceau dorul și ne întrebam: „Ce s'o fi făcând Ghiță? Unde o fi săracul Ghiță? Dar de cum se șgheacă glodul de pe uliți, și se mai încălzeă, numai ce'l vedeam. Copiii la dânsul: „Ghiță! Ghiță! Ghiță al nostru!” Cei mai mari tăbărând de prin case cu ce găseau, cu bucăți de pâne, cu carne friptă, la Ghiță, iar el fericit la oameni.

— Hă — hă! De mult n'am fost pe aite!” Și pe dată își și goleă sinul de covrigi.

— Ei, unde ai fost Ghiță, îl întrebau care din cotro.

— Hei — hei! în *tâlg* la *pitălie*! Că acolo e cald, e bine.

Așa eră Ghiță, dacă eră prost, toată lumea îl înșelă. Iarna ședeă la pitărie, și lucră doar pe mâncare și doar vara scăpă, dar tot desculț, cu cămeșa obială și ruptă pe el. Așa, că tot mama se îndură de-i dădeă câte o ruță.

Eu când eram mic nu-mi închipuiam copil fără mamă: credeam, că mamele nu mor niciodată și eram

fericit, că eu am să tot am mamă. Și nu-mi închipuiam, că Ghiță n'are mamă și-mi ziceam: „De ce mama lui Ghiță nu-i dă și lui cămeșă albă, cum imi dă mie mama mea?” Și l-am întrebant într'o zi:

— Ghiță, da de ce mama ta, nu-ți dă cămeșă albă?

— Dacă n'am, a răspuns Ghiță. Am avut una, da a mult. *Ti* eu am *lămas tângul*, *tângul* de nu *ti pomenete!*

La asta, ciata de copii a rămas incremenită, că nici unul nu-și închipuia o mamă să moară. Iar eu m'am înspăimântat. Mi s'a strâns inima și mă gândii: „Dacă imi moare și mama mea și rămân sângur! Și parcă vedeam pe mama mea moartă, și ca fulgerul imi nălucii, ce așa face fără mamă? Și sufletul în mine începă să-mi plângă ca aievea și chiar ochii să-mi lăcrămeze. Și ce se petrecă în mine, că mă întrebai cu spaimă: „Dacă și mama mea a și murit?” Și ca fript sării din mijlocul copiilor și fugii acasă. Dar nu, spre fericea mea, mama făcea niște alivinci de cele ce-mi plăceau mie, cu smântână și unt. Și m'am uitat la ea, la fața-i albă și rumenă, și mi-am zis: „Nu, nu, mama mea nu moare. Cum poate să moară mama când trăiește?” Și în ziua ceea, de frică, nu cumva să moară mama în lipsa mea, nu m'am urnit de lângă dânsa, până când m'am încredințat că mama mea nu are să moară niciodată.

Dar, pe la mijlocul unei veri, într'o duminică, copiii așteptară pe Ghiță toată ziua și el nu se mai arătă. Când a doua zi numai ce auzirăm că Ghiță s'a înecat în iazul de-devale, încă de sămbătă ziua. Și ce covrigi bunii nu ne aducea: câteodată și de cei presărați cu sare, cum fac covrigarii pe la noi prin Moldova. Iar la vvestea morții lui, o vâiește, o scorbă mare se făcu printre copiii: alergau unul dela altul și întrebau și spuneau: „Săracu Ghiță a murit, și a înecat!” Și totuși, nu ne veneă a crede și l-am așteptat încă o duminică, toată ziua, și Ghiță n'a mai venit. S'a aflat pe urmă ce a fost:

El aveă obiceiul, ca în fiecare sămbătă, când ovreii în șabăt, să se ducă la scaldă la iaz de-vale. Și în iazul, cela eră o hulboacă, un fel de sorle de învărticuu unde pe cine apună, fie chiar cel mai bun înotător, îl dă afund, de parcă îl trage o dihanie de apă. Din pricina asta oamenii au scos povestea, că e o *știma* (duhul apei) a iazului, care pe cine prinde nu l'asă. Iar unii povesteau, că chiar ei au văzut, cum știma a prins un băiet de ovrei și îl ținea în gură, după care s'a dat adâncului cu el. Și în adevăr nu eră vară, să nu se inee în iazul cela câte un băiet de ovrei. Lumea spuneă că știma trebuie să ieie dijmă câte un suflet de ovrei pe an. Și lucrurile astea mă înfiorau și mulți ani m'a făcut, să mă tem de iazul cela și n'am mai dat niciodată pe acolo. Iar până am dat de povestea adevărată a înecării lui Ghiță, tot la știma ceea m'am gândit și în mintea mea de copil parcă o vedeam: un cap negru cu ochii ca de cucu-vaie, cu gura mare ca de urieș și cu părul căpiță și fiind pe Ghiță în gură. Și mă înfricoșam strașnic, că vreo trei zile mi-a fost frică să înserez pe uliță, și care credință o avui și pe urmă, când auzii că s'a înecat sărmanul odată cu un băiet de ovrei, care îl luase într'o ciobacă (Iuntre).

În ajunul duminicii, când l'am așteptat, s'a dus ca de obicei să se scalde. Dar un împelțat de băiat de ovrei eră cu o ciobacă pe iaz și cum îl vede pe

Ghiță, îi veni gust să petreacă pe spinarea lui și i-a grăit:

— Măi Ghiță, hai mergi cu ciobacă.

— Cu *tiobaci*? Melg mă, cum să nu melg, da să nu mă *lăstolni*, i-a răspuns mutu.

— Ce ești prost măi Ghiță, ori te faci?

Și, hai, ia-1 pe mut în ciobacă. Și, hai, hai, în largul iazului. Mutu nu mai putea de bucurie și tot zicea: „Iha! *Ti bine!* *Ti bine!*”

Se înțelege, că eră bine și ar fi fost și mai bine dacă n'ar fi căutat afurisitul de băiet, să-și bată joc de dânsul. Și răzând prinse a clătina ciobacă.

„*Tăzi! Tăzi! Tăzi* mă, că mă ineci mă! li strigă Ghiță îngrijat.

Da, cela tot clătina ciobacă și nu vedeă, că se duce spre vârtej, pe când apa dela o vreme începû puțin, câte puțin fără să bage de samă, să pătrundă în lăuntru.

Prostu era prost, dar totuș pricepeă primejdia și începû a răcni:

— Măi! Măi! *Tăzi!* Oameni buni aista mă înecă, *săliți!*

Cei de pe mal începură a strigă: Măi, măi târtane, ineci omul.

Dar ovreul rîdea. Când deodată, iată și ciobacă plină. La asta mutu ridică mâinile la cer și strigă: „*Săliți! Săliți!*”

Cei de pe mal începură a strigă. Unii se desbrăcară și porniră în înnot, alții cu alte ciobace. Dar ciobacă vii atrasă de vârtej. Jidanul sârî însă, și mutul după el și, tuști în spatele băietului de gătul lui.

— Nu mă lăsați! strigă jidanașul. Și s'au cu-fundat odată, amândoi. A doua oară, au ieșit doar două mâni deasupra, pe urmă o foscaluiață, niște spate goale, niște picioare, capu lui Ghiță și de acolo n'a mai rămas decât o învârtitură de apă.

Ci-că i-au scos pe urmă pompierii cu cangea amândoi încătușați unul de altul. Iar oamenii și mai cu samă părinții cari aveau copiii, de frică să nu se ducă și odoarele lor la iaz, au stărnit vorba, că au văzut chiar ei cum știma (duhul apelor), a tras la fund pe Ghiță și pe ovreu, și cum pe urmă a ieșit cu danșii în gură.

Asta incremeni inima în copilași, că numai cum azeau de iaz și se înfricau; iar eu, de frica asta, tocmai mare, m'am dus să mă scald în o apă tocmai într'un iezușor dinspre sfințitul târgului, cu apa încă la brău, la iaz „la clopotel”.

Și așa au rămas copiii fără covrigi și tănguind cu multă jălanie pe Ghiță:

— Săracu Ghiță, grăiau unii. Arde-o-ar focu de știmă, grăiau alții. Iar alții plini de lumină răsbunătoare pe față ziceau:

— Încaltea bine că s'a înecat și ovreul. Iar Vasile a Bucătarului, ca unul ce învăța în școală și se credea mai cu moț, scoase filosofia pe care o și învățară toți: „Cine sapă groapa altuia, singur cade într'însa.

Așa, mulți ani l-am omenit și tănguif pe Ghiță, iar cei cari mă trăiesc, dacă nu l-au scris pe hârtie, apoi, îl au scris în suflet și întodeauna și-or aminti de dânsul, ca de o poveste duioasă, dar care nu are să mai spuie niciodată.

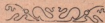
Cântec.

Prietinei M. GRECU

*Cum aş vrea în clipa asta
Toate gândurile mele,
Să le văd într-o clipită
Preschimbate toate 'n stelu.*

*De pe bolta cea cerească
Să te cete 'n lumea 'ntreagă,
Și găsindu-te să 'ntrebe
De-ți mai sunt și astăzi dragă?*

LIVIA REBREANU

FUGAR

— DELA FRAȚI —

Roibu aleargă în acelaș trap întins, măsurând înainte cu ochii, drumul îngust, șerpuit, ce ocolește pădurile... La dreapta, crestele de munți își ridică piatra golașă și colțuroasă din cumuna de brădet, iar pe stânga, sub pânza iremurătoare, imensă, a frunzelor de ștejar, se lasă, mai mari și mai mărunte, dealurile spre zarea apusului înroșit... Cu un ceas mai înainte, veneau, de jos, de departe, îngânări domoale de clopot: acum pădurea trimite altele — și apoi se așează din nou tăcere.

Adesea Ghețu, cu gândurile parcă duse în altă parte, mângăie coama Roibului; — și atunci calul ciulește urechea stângă, ca să-și zărească stăpânul. Și cătă vreme vorbesc așa unul cu altul, urechea calului stă aplecată — și, numai din vreme în vreme, ea se ridică atenă la zgomotul undelor de vânt, la mormurul isovoarelor și la coliturile de drum.

„N'am să le mai văd, poate, niciodată, Roibule...” — și mâna călărețului se poartă în sus și în jos pe gătul animalului, oprit din voia lui, să se adape... Copilăria i se deslășură toată acum în gând, toată copilăria lui petrecută pe plaiurile Ardealului, mândrul Ardeal pe care-l părăsește. Dar cum noaptea se ridică, în aceste locuri, deodată din altăea adâncuri, totul se umbrește și zările se turbură abia în câteva clipe. Deșteptat din vraja gândurilor, Ghețu smuci frâul mai mult decât îl eră obiceiul, iar calul se așterne în trap vioiu, unduindu-și coama bogată și deșteptând ecoul tuturor cuprinsurilor mute, cu bătaia potcoavelor...

Când au început apoi, să se iviască luminile satului de sub muntele spre care alergau din miezul zilei, Roibul eră numai apă — și nu se da săracu... Din îndemururile și mângăierile călărețului simțise el, că acolo, unde creșteau luminile tot mai multe, va fi popas, iar când s'a lvit cel dintâi tractor, a rămas la pas, ca să poată oamenii să lege vorbă...

Când neica Baltă, dascăl din Isovoare, simți că pe neașteptate îi cade în ogradă un călăreț, nu știu de unde să-l ia... Din tinda care revărsă lumina lămpii și a focului din vatră, năvălesc ai casei în ușă, dând peste Roibu... Botul asudat al dobitocului se mișcă de răsuflările repezi...

— „Bun venit voinice! Ce vânt pe la noi? — se răstește neica Ștefan, stăpânindu-și bucuria.

— Am venit — răspuse călătorul apropiindu-se și purtându-și dreapta pe frâu, până la zăbala Roibului — am venit, dacă nu e cu supărare, să mă treceți munții!..

Românul, care-și închipuise că l'a călcat unul din nepoții dela Lunca Olului, își prinse oaspele de braț și-l aduse mai în lumină... Apoi ochii i se făcură mai mici și, deodată, zimbî prietenos:

— Dia pe aici?!

— Cine e Ștefane? — întrebă cu glas blajin, femeea, care se făcuse numai ochi.

Prietenul de școală al Dumitrului nostru, dl Aurel Ghețu.

Femeea începuse să clipească mărunți din pleoape. Vocea parcă i se înecase, fiindcă făcuse o bucată bună. Apoi, ca și când l-ar fi cunoscut de ani de zile pe Ghețu, îl luă binisor și-l îndemnă spre masa din fundul tinzii.

— Sezi la noi!..

Întorcându-se apoi spre vatră, ștersese mai pe furis, câteva lacrimi!..

— Pleci chiar în noaptea asta? — întrebă mai încetisor neica Ștefan din ușă, fiindcă cu stînga frâu Roibului.

— Chiar în noaptea asta!..

Calul, cu urechile suliiș, cercetă interiorul, oprindu-și îndelung ochii asupra stăpînului, care n'avea cuvînt să se plîngă de ospitalitate... Apoi porni și el spre un adăpost, purtând în șea doi copii gălăgioși!..

„...Știe Dumnezeu dragățu!.. poate că nu ne cearcă și pe noi războiu!..” — începu gospodina, care părea că-și frământase toate gândurile. (Nu se întoarse spre Ghețu decât abia pe jumătate).

Călătorul, care fugea tocmai de războiu, încercă mai întâi să fie de altă părere, apoi se sili înzadar s'o mîngăie pe femeie.

„...Și bietul Dumitru, tocmai la Budapesta!.. Și să moară pentru cîinii țștia!”

Ghețu se stăpîni — și se făcu din nou tăcere. „Mă duc la călăuz să nu se culce” — se auzi la ușă glasul stăpînii al lui neica Ștefan, care și pierise fără să aștepte răspuns!..

Cei doi copii năvăliră înlăuntru și se îndreptară spre străin — Fănică mai sfios, iar Veta — o frîsulică abia de 4 ani, — după ce-i zimbî Ghețu, i se aruncă între genunchi... După ce află că pe cal îl chemă „Loibu”, întrebă dacă rămâne al lor, dacă vine dela Dumitru, dacă pleacă Loibu să-l aducă și pe el, și i arată jucării dela Dumitru și tot așa, și înainte și după cină, până ce i se închiseră ochișorii.

În cele trei ciassuri ce-i rămăseseră pentru odihnă, pleoapele lui Ghețu se adunau înzadar. Mintea îi eră frământată de tot felul de gânduri. Pe de o parte, ființa lui întregă eră legată de pămîntul pe care-l părăsise, pe de alta inima-i ardea de dorul de a se vedea odată dincolo... *Tara!*. De vreo 15 ani își închipuie în zeci de feluri Țara asta, pe care o acopăr de pretutindeni munții cu creștelele până la cer. Când eră copil mic, își închipuia că toată îngrămădirea aceea de pădure și de piatră, stă acolo din porunca Împăratului!.. Se ridică sprijindu-se în cot; eră parcă un blăstăm, că nu putea să aștească, măcar câteva clipe. Și gîndul, că greu va putea să facă neodihnit atîta cale prin munte, îi aprindea capul și mai mult... cătecul din miez de noapte al coșilor de munte spintecase tăcerea de moarte dimprejur; în odaia de alături cea-

sul bătuse 1, apoi 1 și jumătate!.. În cele din urmă, în ogradă încep să se alege fășiile lungi de lumină, să se adune și să fugă iară... Ușa se deschide domol, iar odaia crescî în revărsarea luminii!..

Ghețu nu ridică pleoapele. Fi eră rușine să-l afle că nu doarme!.. Mîna gospodinei îi atinse binisor umărul:

„Ar fi să te scoli!..” — îngănă ea, când Ghețu și-a arătat ochii nedormiți.

Tovarășul de drum — un român mărunțel și făcut — îl așteptă de mult lângă vatră!.. Ori-cât ai fi răsucit vorba, el răspunde în două cuvinte și nu întrebă nimic... Apoi fiindcă ai casei se cam lăsaseră la sfat, ochii lui începură să se pironescă acū la ferestre, acū asupra lui neica Ștefan... El eră deprins să facă omului un semn și să-l urmeze... Așa însă eră „domn”!.. Dela o vreme începă să-și rotească nervos căciula.

„E vremea să porniți” — îngănă rugător neica Ștefan. Și Ghețu se urmi, ca la o comandă; dară fără să-i poală luă înainte călăuzului. Abia a prins să schimbe două vorbe de despărțire cu ai casei și tovarășul se și pierduse în grădine. Il urmă pe potecă, în vreme ce două umbre abia deslușite strălucia la gura pridvorului. Se auzi apoi, abia, o ușă închizându-se... Atunci își ridică privirea spre movilele uriașe ce-și conturau crestele pe cerul înstelat!..

Deși om trecut în vîrstă, sălăuzul pășia întins. Se lăsară într'un părău, se căfărară apoi pe o coastă iute, nimerind o potecă de pădure. De jos, din tăcerea adîncă a satului, veneau două lumini sfioase și căte un hămăliș răgușit din vreme în vreme.

Deși încă departe de locurile umblate de grăniceri, zgomotul pașilor și al cetinilor atinse, creștea înzecat — pentru creerii înfierbîntați ai lui Ghețu — în tăcerea de moarte a nopții!.. Au mers, așa ca la un ceas și mai bine, mai mult călărându-se pe margini surpate de părău, pe coaste iuți, prin codri și prin rașiți. La intrarea unei păduri bătrâne, călăuzul se oprî și sprijinind mijlocul în toag, răsuflă pentru înția oară adănc... De sus, de pe vîrturi, brazil își proiectau fantastic siluetele mîndre pe cerul înstelat al României, iar în fațș se îndesau în beznă, brazil înalți fără număr!..

— Mai e mult? întrebă Ghețu pe călăuzul, care nu scosese până aci nici o vorbă.

Drumul pădării acestela coboră ușor până la malul unei ape iuți, apoi urcă pe mal în sus. Dela o vreme, românul se oprî, se lăsă jos și începă să-și deslege opincile. Ghețu se desculță și el. Apa eră rece de țăia piciorul.

— Tot mai e?!

— Tot.

Se vedea însă după loc, că chiar mult nu mai putea să fie până la graniță. O mai înțelese apoi după mișcările călăuzului, care din vreme în vreme, întorcea lupește capul spre stînga ori spre dreapta, își călăia în urmă tovarășul, și, uneori, stă pe loc să prindă cu urechicia zgomolele!.. Lui Ghețu inima-i svăcnea aprinsă. În suflet i se frământau cele mai deosebite simțăminte. Teama de necunoscut, care ar putea deschide dincolo, toate căile libertății, îi stăpînea în aceeaș măsură... În timp ce ajunseseră așa de sus, că puteau să cuprindă cu ochii o bucată largă din cerul României!..

O rămură uscată de cîdeă, frîntă de vreo pasere de noapte, ori o undă de vînt dacă învăluia pădurea mai dinadinsul, Ghețu tresărea!.. Toate buturu-

gile luau înfășișeri, iar atunci, când și călăuzului i se părea că s'ar putea să nu fie o înșelare, se lăsau la pământ... „Să sfăm o jără... Dacă e om, se mișcă”... Și după câteva clipe porneau din nou.

Urcușul încetase și acum coborâ ușor. O potecă ese din noapte și le tale calea.

— Aicea e hotarul... Uite-o colo și la piatra.

Ghețu păși dincolo de potecă și se oprî...

— Să mergem; aici nu e de stat, adause călăuzul și continuă coborâșul.

Departa în jos, zarea începu să mijecască de lumină și, pe cât înaintau, se deslușea tot mai bine din umbre, cuprinsul larg de văi și de culmi înveșmântate în codri...

Călăuzul se oprî:

„Acum mă întorc, să nu mă apuce ziua la hotar”

— și privi cu dinadinsul pe Ghețu în lumina turbure a dimineții... „Colo, la cele două stânci, te lași în pădure, mergi tot drept — și, dela o vreme, cobori, intri în păruș, fii tot părușul și ajungi colo sub culmea pleșuvă — arată cu mâna — acolo e satul... Dacă te întreabă cineva că de unde vii, să-i spui c-ai fost la ferestrăul jidovului. Sănătate bună”.

Ghețu se ațundă repede în pădure. Ținû linia dreaptă și merse o bucată bună, fără să înceapă coborâșul, mai merse, apoi se oprî și ascultă... Urechile îi juiiau... Populația pădurii începuse să se frezească și, din vreme în vreme, câte-un fășăit prin frunze ori o lovitură de cioc, rupeau tăcerea pe care singurătatea lui Ghețu o făcea și mai grozavă... În loc de coborâș se ivi o poiană — și poiana urcă... Călăuzul nu i-a vorbit de asta... Dar din poiană putea să vadă dacă a jinit linia... Urcă. Dar nu mai înțelegea. Spre răsărit aveă acum altă înfășișare locul... Mai făcû doi-trei pași pe coasta pietroasă a poienii — și, deodată, o voce detunătoare spintecă aerul rece al dimineții... Tresări și căută cu ochii în sus... Dela marginea pădurii jandarmul se strecură în paș iute prin rariște. Ghețu, care în clipa cea dintâi făcea mișcări șovăitoare în loc, și căță cu ochi mari scăparea, se aruncă deodată înapoi spre desîșul de brad... Glasul strein se auzi din nou, apoi două detunături de pușcă, una după alta, deșteptară ecoul tuturor adâncurilor, sfărînd în toate adăposturile cărăituri și țipete de paseri...

Fuğarul a căzut fulgerat la marginea pădurii, iar cei doi jandarmi steteau acum alături. Când priveau cadavru, când se priveau unul pe altul...

Din cealaltă margine de pădure răsăr în fuğă doi grăniceri, tocmai când jandarmii se hotărâseră să ridice pe mort.

„Lăsați-l, grăbi unul, a căzut pe pământul României...”

În adevăr, Ghețu rămăsese la vreo sută de pași trecut de linia de hotar, cu fața la pământ și cu brațele aruncate înainte.

Cei doi ostași se opriră în răsulări repezi, decoperindu-se.

„Săracu...” îngână unul.

„Dumnezeu să-l ierte...” adause celalalt.

„Du-te Vasile, — reluă cel dintâi — du-te și vestește postulu...” Apoi aplecându-se asupra mortului, strigă celui ce se depărta: „Aduceți și o lumânare, fiindcă ăsta trebuie să fie creștin de-ai noștri”.

Și se făcû tăcere grozavă.

De vale, zarea se îmbujoră toată și părea gata să jâșnească un foc și să aprindă toate pădurile...

Romul Cioflec.

Fata de împărat.

*Singuri 'n iatacu-i, după lungi perdele,
Doarme precurată fata de împărat;
Ușa-i încuiată cu zăvoare grele,
Tăinuind minunea vechiului palat.*

*Nimeni n'a zărit-o noaptea când visează
Goală 'n așternutul săngerat de flori,
Luna poate numai i-a trimis pe-o rază
Sărutări ascunse, ce se sting în zori.*

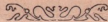
*Dulci și plini, ca două rodii coapte, sâni
Risipesc în umbră desfătări de raiu
Și dormind în paza somnului stăpâni,
Poartă 'n vârf bobocii rozelor de maiu.*

*Însă 'n miez de noapte neștiut pătrunde
Dorul călătorul, naintând tiptil;
Pătmasa desmeardă formele rotunde
Și-i respiră părul, — jocuri de copil...*

*Ea în somn îl simte și îl cheamă dulce,
Șoapte 'nfrigate murmură în vis;
Vrea cu dinadinsul lângă ea să culce
Și cu drag să-l ție între sâni închis.*

*Negru când din ace părul se desleagă,
Toate sunt în voia dorului păgân;
Însă când fecioara i se dă întreagă,
El de 'nșiorare moare pe-al ei sântl.*

OSTESTE

CRIMA LUI SYLVESTRE BONNARD

— 21 —

Roman de ANATOLE FRANCE — Trad. de VASILE STOICA

6 Iunie.

Eră întâia Joi din Iunie. Îmi închisei cărțile și-mi lui rămas bun dela sfântul Dorocțovce, care bucurându-se în fericie cerească, așa cred, că nu-i prea zornic, să-și vadă numele și faptele preamărite pe pământul acesta într'o umilă compilație ieșită din mâine mele. Să vă spun oare? Creanga aceea de nalbă, pe care am văzut-o în săptămâna trecută, când o cercetă albina, mă ocupă acum mai mult decât toți abații de pe vremuri, și toate cărjele și mitrele lor. Ba Teresa mă surprinse într-o zi la fereastra bucătăriei, examinând mișunile cu lupa. Într-o carte a lui Sprengel, pe care o cetisem în tinerete, când cetiam orice, sunt câteva idei despre dragostea florilor, cari îmi vin iarăși în minte, după o jumătate de veac de uitare, și mă interesează așa de mult acum, încât îmi pare rău, că umilele mele facultăți sufletești nu mi le-am închinat studiului insectelor și plantelor.

Reflexiile acestea le făceam, căutându-mi cravata. După ce scotocii însă o mulțime de sertare, îmi lui refugiu la Teresa.

— Bine, domnule, grăi dâna venind în grabă, trebuia să-mi spuneți, că vreți să plecați de acasă; îndată vă dedeam cravata.

— Dar, Tereso, răspunsei eu, n-ar fi mai bine s-o pui într-un loc, unde s-o pot găsi și fără ajutorul tău?

Teresa nu mai binevoi să-mi răspundă.

De altfel nu mai sunt stăpân pe nimic cu îngrijirea asta. Nu-mi pot lua nici o batistă, fără a o cere dela ea și cum e surdă, neputincioasă și-și pierde memoria pe zi ce merge, n'am niciodată ce-mi trebuie. Și-și poartă cu o mândrie așa de netulburată autoritatea asta casnică, încât niciodată n'am îndrăzneala, să încerc o lovitură de stat împotriva ocărmuirii dulapurilor mele.

— Cravata, Tereso! Auzi, cravata! Ori, dacă mă aducei iar la desnădejde cu încetinea ta, nu mai am nevoie de cravată, ci de funie, să mă spânzur.

— Văd, că sunteți grăbit, domnule, îmi răspunse Teresa. Cravata însă nu-i pierdută. Nu se pierde nimic aici în casă, căci am eu grijă de toate. Dar lăsați-mi cel puțin vreme s'o găsec.

„Iată, zisei în gândul meu, iată dobânda unei jumătăți de veac de devotament! Ah, dacă din fericire, ar fi lipsit măcar odată, măcar o singură dată dela datoriențele ei de servitoare neîndurată asta de Teresa, dacă ar fi greșit măcar o clipă, n'ar fi câștigat puterea asta despotică asupra mea și-aș avea și eu îndrăzniala, să mă împotrivesc. Dar virtuții cum să te împotrivesți? Ah, oamenii, cari n'au avut niciodată slăbiciuni, sunt grozavi, nu-i chip, să te lupți cu dânsii. Iată de pildă Teresa: nici o vină, de unde s'o poți apuca! Habar n'are de nimic, nici de sine însăși, nici de Dumnezeu, nici de lume. E femeia cea tare, fecioara cea cuminte din Scriptură și dacă alții n'o cunosc, o cunosc eu. În mintea mea o văd totdeauna cu o lampă în mână, cu o biată lampă de bucătărie, care luminează pe sub bărnele unui coperiș dela țară și nu se stinge niciodată în mână ei uscățivă, noduroasă și tare ca o viță de vie“.

— Tereso, cravata! Nu știi, nenorocito, că azi e întâia Joi din Iunie și că domnișoara Jeana m'așteaptă? Stăpâna pensiei trebuie c'a lustruit iarași dușumeaua; sunt sigur, că-i ca oglinda acum, și-o să fie o adevărată plăcere pentru mine, să-mi văd întrâna fața îndurerată, când mi-o rupe oasele pe-acolo, ceea ce nu poate întârziă prea mult. Luând atunci pildă dela admirabilul și iubitul voinic, a cărui făptură e sculptată pe bastonul unchiului Victor, mă voiu sili și eu să răd și să arăt, că nu m'am tulburat de loc. Uite ce soare frumos! Cheiurile parca-s aurite, iar Sena cu miile-i de crețe scântetoare, e numai zimbet. Orașul întreg par'că-i de aur; iar pe deasupra acestor contururi minunate, plutește o pulbere lămoasă, ca părul unei zine bălaie... Tereso, cravata! Ah, înțeleg acum pe bunul Chrysale, care-și strângea gulerile într-un volum gros de-al lui Plutarh. De azi încolo și eu am să fac ca dânsul; toate cravatele mi le pun în *Acta Sanctorum*.

Teresa mă lăsă să vorbesc, căută fără a zice o vorbă. Cineva sună domol la ușe.

— Tereso, zisei, a sosit cineva. Dă-mi cravata și du-te de deschide; sau du-te de deschide și cu ajutorul lui Dumnezeu o să-mi dai după aceea cravata. Dar nu stă așa, rogu-te, între dulap și ușe, ca o buestrașe, dacă pot zice așa, între două șeli.

Teresa porni împotriva ușii acum, ca împotriva unui vrăjmaș. Trebuie să spun de altfel, că distinsei mele econoame nu-i mai plac de loc musafirii. În ochii ei orice strein e suspect. Și după spusa ei, înclinarea asta nu-i altecea, decât rezultatul unei lungi experiențe. N'am avut vreme să văd, dacă aceeași experiență făcută de un alt experimentator, da același rezultat. Maiestrul Mouche mă așteptă în odaia mea de lucru.

Maiestrul Mouche e și mai galbin, decum credeam. Poartă niște ochelari vineți, în dosul cărora îi aleargă ochii, ca niște șoareci în dosul unui paravan.

Maiestrul Mouche se scuză, că a venit să mă stinghiresc tocmai în clipa asta, când... Mai de aproape n'a definit-o, dar, după cum cred eu, voiă să zică: în clipa asta, când n-am cravată la gât. Însă precum știți, nu-i vina mea. De altfel Maiestrul Mouche cu toate că nu știe nimic despre asta, nu se simte de loc jignit. Se teme numai, c'a nimerit la vreme nepotrivită. Îl neliniștesc eu pe jumătate. Îmi spune apoi, că a venit la mine în calitate sa de tutor al domnișoarei Alexandre. Înainte de toate mă roagă, să nu țin samă de restricțiile, pe cari a crezut, că trebuie să mi le facă la început, în ce privește învoirea de a putea cerceta pe domnișoara Jeana. De aci încolo așezământul domnișoarei Préfère îmi va fi deschis în fiecare zi dela amiază, până la patru ciasuri. Cunoscând interesul, ce-l pot copilei acesteia, a crezut de datorință, să-mi deă câteva deslușiri despre persoana, căreia și-a încredințat ocrotita... În domnișoara Préfère, pe care o cunoaște de mult, are toată încrederea. Domnișoara Préfère e, după dânsul, o femeie luminată, cu intenții curate și cu moravuri bune.

— Domnișoara Préfère, zicea dânsul, are principii. Și-i lucru rar să găsești astăzi oameni cu principii, domnule. Totul s'a schimbat; nici nu se poate asemăna vremea noastră, cu cele trecute.

— Dovadă scara mea domnule, răspunsei eu; acum douăzeci și cinci de ani mă lăsă s'o urez nesup de ușor, iar acum mă obosește și-mi taie picioarele dela întâiele trepte. S'a stricat și ea. Ziarele și cărțile de asemenea. Odimnoară le devoram la lună, iar astăzi și în cea mai puternică lumină a soarelui își bat joc de mine și nu-mi arată, decât alb și negru, dacă n'am ochelarii la mine. Picioarele și mâine mi le sfarmă podgăra. Asta încă-i o pacoste a vremii.

— Nu numai asta, domnule, îmi răspunse grav maiestrul Mouche; ceea ce e într-adevăr rău în epoca noastră, e că, nimeni nu-i mulțumit de soarta sa. În toate clasele societății, de sus până jos, e o înfrigurare, o neliniște, o sete de bunăstare.

— urmează —

Scrisori dela Redacție

MATERIALELE NU SE REPRIMIT.

Meteor. Încercare copilăroasă, fără nici o urmă de talent.

L. S. Nu putem împlini dorința Diale nici de data aceasta. Un cântec, care pare a fi mai succes, e plagiat.

Dorica. Ești foarte dragută și stăm bucuros cu mata de vorbă, cercând să-ți dăm un răspuns, care să te mulțumească. Vedem, că în-trebarea nu n-o pui altfel direct, ci cauți cu încunjur să te apropii de noi, așa cum face o pisicuță, care se tot învârteste pe lângă ulcica cu lapte ferbinte, stând la îndoaială, ca să-l guste, ori nu. Noi înțelegem prea bine, ce se petrece în sufletul matală și te putem asigura, că nu e o crimă, ceea ce plănuești să faci. Bunica și mamița te vor fi des-mântat, fără îndoaială, ca să scrii unui tinăr, și au făcut-o bine și cu gând bun. Dar nu putem să nu-ți dăm cu toate acestea un răspuns de încu-rajare, mai ales, că nu-i vorba de noi și tu știi ce lucru mare. Îl cunoști, cum spui, din copilărie și ai fost totdeauna prietini buni și sinceri.

Înțelegem, că prietina aceasta s'a prefăcut acum, când ești măriică și mata, iar dânsul e student la uni-versitate, într'un fel de simpatie du-ioasă, așa un fel de dragoste, mai altfel decât e dragostea de frate. Fără îndoaială, că poți să-i scrii câte o ilustrată, la ocazii nimerite, ca dintr'o petrecere de pildă, pe care să se iscălescă chiar și bunica și mamița. Aceasta ar fi un semn de aducere aminte și un răspuns la multe lui ilustrate, pe cari „le trimite regulat în fiecare săptămână“.

Scrisoare însă n'ai să-i scrii, căci la urma urmelor ce i-ai și putea mata scrie în scrisoare? Spune zău, ce i-ai putea scrie acum, când între Dv. e numai „prietinia“? Atunci, când „a fi altfel, când va fi legătura Dtră bine cimentată și sigur, că încheiată pe totdeauna, vei putea trece și la scrisori. Atunci nu va fi nevoie să te temi de bunica și de mamița și nici ca să ne ceri nouă sfatul, că ce să-i scrii? Îți va spune sufletul toate lucrurile acestea, fără nici un sfat și fără nici o învățatură.

— Ei acum ești mulțumită? Să bagi numai de samă și să fii cuminte!

CĂRȚI LITERARE NOUI

— Depozit la „Librăria S. Bornemisa“ în Oraștie. —

	Car. lit.
Gh. Stoica: Alte vremi, povestiri	2—
Ion Agârbiceanu: Schițe și povestiri	2—
Al. Ciura: Amintiri	160
I. Dragoslav: Volintirii	180
L. Rebreanu: Frământări	150
V. Eftimiu: Poemele singurățății	2—
A. Fogazzaro: Misterul Poetului, roman	180
St. Lázár: Floarea Betuliei, roman	180
S. Bornemisa: Almanahul scriitorilor dela noi	160
A. Hamat: Noua lege militară	2—
E. Borcia: Versuri flușturate	—60
S. Bornemisa: Cele mai frumoase, poezii populare	—60
H. P. Petrescu: Văduvioara și alte șase monoloage	1—
Ion Gorun: Știi Românește?	—30
Alina G.: Arta de a vorbi în societate și diferite ocazii	—60
Irimescu-Cândești: <i>Aurel Vlaicu</i>	—60
Brătescu-Voincești: Întunecul și Lumină, nuvele și schițe	2—
Bucura Dumbravă: Pandurul, roman	3—
Vhlaufă: La gura sobei	2:50
M. D. Rădulescu: Lei de peatră, poezii	3—
Onițiu: Din cele trecute vremi	3—
Hodos: Masa iefină. Gătirea mâncărilor	120
Iosif St. O.: Cântece, ed. II.	2—
Antonescu: Studii asupra educației morale și estetice	3—
Constantinescu I.: Din problema educației	3—
Rousseau: Emil, sau despre educație, trad. de Adamescu	2:50
E. Rostand: Romanșoșii, comedie în 3 acte	—40
Moldovan S.: Ardealul II. Ținuturile de pe Murăș	—90
O. Ogoa: Din umbra zidurilor, poezii	2—
I. Slavici: Mara, roman	2—
G. Flaubert: Salambo, roman trad. de L. Dauș	2—
Virgiliu: Eneida, trad. de Pandelea	2:50
D. Pătrășcanu, Timotheu Mucenicul	2—
N. Zaharia: Ce este fericirea	1—
N. Zaharia: Amorul	1—
Rădulescu-Codin: Făt-Frumos, povești	—30
I. Claretie: Drapelul, povestire trad. de Z. Bărbulescu	—30
I. Agârbiceanu: Datoria, nuvele și schițe	—30
I. Rășcanu: Poveștile lui Perrault	—30
Carmen Sylva: Poveștile unei Regine	—30
V. Conta: Încercări de metafizică	—60
M. Maeterlinck: Sora Beatrice, Miracol, 3 acte fr. Minulescu	—30
D. Stern: Bulgaria sângărândă	—60
Honore de Balzac: O afacere înfunecoasă	—40
R. Bringer: Spionii lui Napoleon	—80
Wells G. H.: Primii oameni în Lună	—80
Eftimiu V.: În tenișele Stambulului	—40
Onoto Valana: Priveghitoarea Japoneză	—40
Memoriile lui Napoleon	—80
Anghel C.: Răscoalele din 1907	—80
Domnia și detronarea lui Cuza-Vodă	—80
Eroii Uniții: Jerfa lui C. Negri	—80
Marchiza de Pompadour	—80
Napoleon în Rusia	—80

— Pentru porto să se trimită deosebit 10—30 bani de fiecare carte. —

— Porto recomandată cu 25 bani mai mult. —